

Bedrijven en scholen positiever; leerlingen kritisch

Installatietechnische bedrijven en de scholen voor beroepsonderwijs in Zuid-Holland oordelen steeds positiever over elkaar. Rond de invoering en concretisering van competentiegericht onderwijs (CGO) nemen de samenwerking en onderlinge afstemming aantoonbaar toe. Als gevolg daarvan groeit het vertrouwen in elkaars intenties en deskundigheid.

Dat blijkt uit het derde en laatste onderzoek naar de effecten van het "Masterplan CGO Zuid-Holland 2008-2011" door onderzoeksbureau Haas & Lescaut, afgelopen voorjaar.

Opmerkelijk is dat de leerlingen van VMBO- en MBO-scholen in Zuid-Holland kritischer zijn en vinden dat het CGO-onderwijs nog wel wat beter kan. De Masterplanactiviteiten tussen 2008 en nu lijken nauwelijks effect te hebben op hun oordeel over aantrekkelijk en competentiegericht onderwijs, aldus Haas & Lescaut.

De oorzaak van deze - voor tal van betrokkenen niet verwachte - uitkomst wordt in de komende weken nader onderzocht in groepsgesprekken met leerlingen.

Medeverantwoordelijk en betrokken

Ten opzichte van de eerste meting, in 2009, zijn bedrijven en scholen vaak twee keer zo positief als toen. Zo steeg de mate waarin bedrijven zich medeverantwoordelijk voelen voor het onderwijs van 21 naar 46%. En 32% van de bedrijven voelt zich nu zeer actief betrokken bij het onderwijs (was 16%).

Bedrijven zijn tevredener over de aansluiting van praktijk en onderwijsinhoud (gestegen van 5% naar 24% grote tevredenheid). Ze vinden dat hun taken bij het begeleiden en beoordelen van leerlingen duidelijk zijn (van 0% naar 33%) en ze voelen zich bekwaam om die taken uit te voeren (van 5 naar 30% zeer bekwaam). Dezelfde trend is te zien bij managers en docenten van scholen.

Zowel bedrijven als scholen vinden voorts dat ze meer activiteiten ondernemen om het onderwijs en de begeleiding te laten aansluiten op de loopbaan en competenties van leerlingen (bij scholen is dit gestegen van 31 naar 54%, bij bedrijven van 37 naar 76%).

Weinig verschillen

Bij de leerlingen is deze positieve trend niet te zien. Op een aantal vlakken zijn er nauwelijks of geen verschillen met de nulmeting van 2009 en geregeld zijn leerlingen zelfs negatiever dan bij de nulmeting. Dit betreft zowel de opleiding en begeleiding in bedrijven als op school. Zo vindt 28% van de MBO-leerlingen dat ze in het leerbedrijf voldoende tijd krijgen voor opdrachten; bij de nulmeting twee jaar geleden was 40% hierover nog zeer tevreden. Hetzelfde geldt voor de aansluiting tussen onderwijs en praktijk, voor de hulp die leerlingen in bedrijven en op

Als een volleerd installateur is Otto Boom, vierdejaars vmbo-leerling op het Gilde in Gorinchem, aan het werk. Het Gilde behoort tot de scholen waar leerlingen zich met levensechte bedrijfssimulaties voorbereiden op een installatietechnische mbo-opleiding.

Foto: Gilde

school ervaren bij het nadenken over hun toekomst of bij het behalen van hun diploma. Over het geheel genomen zijn VMBO-leerlingen negatiever dan MBO-leerlingen.

Recessiebril

Inmiddels hebben de onderzoekers gekeken naar mogelijke verklaringen voor de trend bij leerlingen. Verondersteld is dat leerlingen hun opleiding en hun loopbaanmogelijkheden wellicht bekijken "met een recessiebril op"; ze zouden negatiever kunnen zijn door wat sombere loopbaankansen.

Een andere gedachte is dat leerlingen, mede als gevolg van het project, zich bewuster zijn geworden van wat ze van competentiegericht onderwijs mogen verwachten. Daardoor zouden ze extra kritisch kunnen oordelen. "Een dergelijke 'dip' in oordelen over vernieuwingen is ook uit ander onderzoek wel bekend", aldus Haas & Lescaut. Een derde verklaring, afkomstig van de scholen zelf, is dat er dit jaar bij collega's wat minder bereidheid bestond om aan het onderzoek mee te werken. Kennelijk moest een aantal leerlingen op de valreep, dus onder druk, de vragenlijsten invullen.

Pilots Masterplan leiden tot concrete resultaten

De effecten van het Masterplan worden niet alleen onderzocht door het externe bureau Haas & Lescaut. De uitvoerders van het Masterplan evalueren ook zelf hun werkwijzen en producten. Dit gebeurt aan de hand van vooraf opgestelde evaluatiecriteria.

Met behulp van evaluatieformulieren en in gesprekken is aan praktijk- of werkplekbegeleiders, opleidingsmanagers en docenten voor de derde maal gevraagd naar hun bevindingen. De betrokkenen konden ook voorstellen voor verbetering inbrengen.

De pilotervaringen laten concrete resultaten zien. Zo zijn er nu zeventig bedrijven actief in tien bedrijvenkringen (in plaats van de geplande vijf kringen). In deze bedrijvenkringen zijn zogeheten Regioprofielen ontwikkeld voor de

(Eerste) Monteur Werktuigkundige Installaties niveaus 2 en 3 en voor de Monteur Elektrotechnische Installaties niveau 2. Een vierde Regioprofiel is in voorbereiding.

Ook hebben inmiddels ruim honderd VMBO-leerlingen ervaring opgedaan met Bedrijfs-simulaties en bijna tweehonderd MBO-leerlingen met Drie-hoeksgesprekken en de open Proeve van Bekwaamheid.

Hierbij waren zeker vijftig verschillende bedrijven betrokken. Niet de geplande honderd doch 255 praktijk-/werkplekbegeleiders en docenten hebben het afgelopen halfjaar een of twee Kenteq-trainingen gevolgd

waarin het werken met de Masterplanproducten centraal stond. Voorts is nu vijftien keer het predicaat Excellent Opleidingsbedrijf toegekend.

Nieuw: Startgesprek

De ervaringen leiden ertoe dat het Masterplan in het schooljaar 2011-2012 gestaag verder gaat. Wel is een aantal verbeteringen in werkwijzen en formulieren aangebracht. Zo hebben de Masterplanpartners afgesproken dat elke leerling die met een nieuwe opleiding (BBL) of met de stage (BOL) begint, voortaan een Startgesprek krijgt. Dit is een gesprek waarbij de leerling, de bedrijfsbegeleider en de begeleider van school (de "driehoek") altijd aanwezig zijn.

De leerling krijgt in het gesprek informatie over de opleiding. De begeleiders spreken af hoe ze elkaar op de hoogte houden over de opleidingsvorderingen van de leerling. Ook komt in het Startgesprek aan de orde welke beroepshandelingen en competenties de opleiding inhoudt, wat de leerling hiervan al - een beetje - beheerst en wat zij/hij de komende maanden gaat leren.

De beroepshandelingen en competenties zijn gebaseerd op het Regioprofiel van de oplei-

ding. De school neemt het initiatief voor het gesprek. Voor die opleidingen waarvoor al Regioprofielen zijn ontwikkeld, is sinds 22 augustus ook een Formulier Startgesprek beschikbaar. Hiermee komt het Persoonlijk Ontwikkelingsplan, dat diverse betrokkenen toch al minder bruikbaar vonden, te vervallen.

Beoordelen leerlingen

Een andere verandering in de Masterplanwerkwijze is dat de beroepshandelingen en competenties die in het Startgesprek zijn besproken, gaandeweg de opleiding terugkomen. Dat gebeurt bij de Ontwikkelingsgerichte beoordeling die tijdens de opleiding drie maal plaatsheeft. De bedrijfs- en de schoolbegeleider beoordelen dan in hoeverre de leerling de relevante werkprocessen en competenties beheerst. De projectevaluatie laat zien dat er behoefte is om beroepshandelingen "af te toetsen".

Voor de Kwalificerende beoordeling van de leerling (= examinering van het beroepsgerichte deel van de opleiding) zijn er concretere aanwezigin-

gen gekomen om de open Proeve van Bekwaamheid in te vullen. De aanwijzingen zijn gebaseerd op de Standaarden van de Inspectie van het Onderwijs.

De verbeteringen van de Masterplanwerkwijze en Masterplanformulieren sluiten aan bij landelijke afspraken over de begeleiding van leerlingen (BPV-protocol) en over examinering (Sectoraal examenprofiel).

Regioprofiel steeds bekender

Het begrip Regioprofiel krijgt steeds meer bekendheid. In een Regioprofiel leggen praktijkopleiders, docenten en Kenteq vast wat er minimaal in een opleiding aan de orde moet komen. Alle betrokkenen - leerling, bedrijf en school - weten dan wat ze van elkaar mogen verwachten voor de invulling van het onderwijs. Een Regioprofiel bevat een basisgedeelte voor de inhoud van het onderwijs (dit is voor alle ROC's in Zuid-Holland hetzelfde) en biedt ruimte voor de specifieke bedrijfssituatie waar een leerling werkt.

Het Regioprofiel gaat over het **wat** (= de inhoud) van het onderwijs. Het **hoe** van het onderwijs (= de didactiek) is eigen aan elk ROC.

Masterplanactiviteiten 2008-2011:

- * versterking van LPI's (Lokale Platforms Installatietechniek) en Bedrijvenkringen rondom LPI's en ROC's;
- * verbetering van de kwaliteit van leerbedrijven door een proef met het branchepredicaat Excellent Opleidingsbedrijf;
- * een werkwijze voor de loopbaangerichte leerweg, met driehoeksgesprekken (leerling - bedrijf - school), ontwikkelingsgericht begeleiden en beoordelen en uiteindelijk het kwalificerend beoordelen (wel/geen diploma);
- * bedrijfssimulaties op vmbo-scholen (met aandacht voor competentiegericht onderwijs), zodat de overgang voor vmbo-leerlingen naar het mbo gemakkelijker wordt.

Het Masterplan kent inmiddels een zeventigtal partners, waaronder alle zes de Zuid-Hollandse ROC's, een aantal vmbo-scholen, ruim 50 bedrijven, InstallatieWerk Zuid-Holland en de brancheorganisaties OTIB, Uneto-VNI en Kenteq.

Excellent Opleidingsbedrijf landelijk?

De positieve ervaringen met Excellent Opleidingsbedrijf zijn voor de Stuurgroep van het Masterplan in Zuid-Holland aanleiding de Beleidsadviescommissie Onderwijs van de werkgeversorganisatie Uneto-VNI te adviseren dit branchepredicaat landelijk in te voeren. Naar verwachting volgt hierover medio september uitsluitel.

Voor het Masterplan en in het bijzonder voor de werkgroep die zich met dit onderdeel heeft beziggehouden, zou het zou een mooi compliment zijn als Excellent Opleidingsbedrijf landelijke navolging krijgt.

Masterplan breidt uit naar andere opleidingen

De Masterplanwerkwijze wordt in het schooljaar 2011/2012 uitgebreid naar andere opleidingen voor de technische installatiebranche, waaronder de EIPS, onderhoudsmonteur, leidinggever monteur, technisch tekenaar en werkvoorbereider.

Ook deze opleidingen krijgen dan te maken met Bedrijvenkringen, Regioprofielen, Warme overdracht van VMBO naar MBO en van MBO naar HBO, het begeleiden van de leerloopbaan van de leerling met een eenduidige aanpak en formulieren voor Driehoeksgesprekken en Ontwikkelingsgericht en Kwalificerend beoordelen. Tijdens de Werkconferentie van 30 september komen de plannen daarvoor aan bod.

Werkconferentie 30 september in Den Haag

De plannen voor 2011/2012 vormen een hoofdonderwerp tijdens de Werkconferentie voor Masterplanpartners op 30 september. Het Masterplan is dan te gast bij Imtech Building Services in Den Haag. De projectpartners kunnen die dag uitgebreid kennismaken met enkele veranderingen in aanpak en de brede invoering van de Masterplanopbrengsten. Bedrijven die recentelijk het predicaat Excellent Opleidingsbedrijf hebben behaald, krijgen dat deze middag uitgereikt.

Het programma is in het bijzonder bestemd voor alle betrokkenen van onderwijs en bedrijven bij de VMBO- en MBO-opleidingen voor de technische installatiebranche in Zuid-Holland. De uitnodigingen met de mogelijkheid van aanmelden zijn dinsdag 23 augustus naar de projectdeelnemers verzonden.

Relevante documenten en nieuwsbrieven van het project zijn te downloaden via www.rbpi.nl > Zuid Holland > Masterplan Competentiegericht Onderwijs

Redactie en vormgeving Nieuwsbrief:
Batouwe, tel. 026 - 445 44 85, bureau@batouwe.nl

Binnen het Masterplan CGO Zuid-Holland zijn inmiddels - na positief verlopen audits door Kenteq - vijftien predicaaten toegekend. De betreffende bedrijven voldoen in hoge mate aan de extra eisen die de branche stelt aan het opleiden en begeleiden van (toekomstige) medewerkers.

Excellente Opleidingsbedrijven:

- * Aartman van Giessen Elektrotechniek, Noordwijkerhout
- * Burgers Ergon Installatietechniek, Leiden
- * Burgers Ergon Installatietechniek, Rotterdam
- * Croon Elektrotechniek, Rotterdam
- * Hogendoorn Installatiebedrijf, Reeuwijk
- * HVL bv, Dordrecht
- * Imtech Buidling Services, Capelle a/d IJssel
- * Imtech Building Services, Den Haag
- * InstallatieWerk Zuid-Holland
- * Putman bv, Noordwijk
- * Steegman Installatietechniek, Den Haag
- * Tempus bv, Rotterdam
- * Van der Pol Elektrotechniek, Montfoort
- * Verkerk Groep, Zwijndrecht
- * Volt Elektro Groep, Leerdam

Subsidiemeter

De partners binnen het Masterplan hebben inmiddels 89,5% opgebouwd van de maximaal beschikte subsidie van *Het Platform Beroepsonderwijs (HPBO)*.

Om voor HPBO-subsidie in aanmerking te komen kunnen de projectpartners tot **uiterlijk 1 november** urenstaten en presentielijsten indienen bij het projectmanagement (Batouwe Arnhem). Het project eindigt namelijk - althans voor HPBO - op 31 oktober.

De andere subsidieverstrekkers zijn het opleidingsfonds **OTIB** en de **ROC's** Albeda College, ID College, Leiden, Mondriaan en Zadkine Techniek.

